

יהודה קליין ז"ל

ביום י"ט באלול תשמ"ט נפטר לפתע חברנו יהודה קליין ז"ל. בן 75 היה במוחו. להלן אנו מפרסמים שתי רשימות של זכרונות על האיש שכתבו חבריו יוסף דוד ו-א.מ. פויכטונגר.

פגישתי הראשונה עם יהודה קליין התקיימה בפתיחת שנת הלימודים תש"ז (1947), כאשר הצטרף לצוות המורים של גימנסיה בלפור ברח' מזא"ה בתל-אביב, שעברה מידיים פרטיות לעיריית תל-אביב כגימנסיה עירונית ראשונה בכל הארץ (כתיכון עירוני א'). למעשה התקיימה כבר שנה אחת כיתה ט' של ה"עירוני א" בכתלי בית-ספר יסודי בסביבה תחת חרם של הסתדרות המורים, ושם לימד קליין פיסיקה; אני מצידי הייתי מורה לפיסיקה בגימנסיה בלפור.

מהתחלה עבדנו יחד בהרמוניה גמורה בשני המקצועות מתמטיקה ופיסיקה, והיה לשנינו שדה פעולה רחב יחד עם מורים נוספים למקצוע, כי התקיימו שמונה כיתות מקבילות. לימדנו בשנים הראשונות כיתה מסויימת מכיתה ט' עד י"ב ויכולנו להשיג תוצאות טובות מאוד, בעיקר שכל אחד מאיתנו קיבל כיתה י"א ריאליסטית כמחנך בשני המקצועות מתמטיקה ופיסיקה - קיימות היו תמיד שתי כיתות כאלה מקבילות - כך שיכולנו לתאם את לימודי המתמטיקה לצורכי הפיסיקה. כמובן עזרה לנו גם הסלקציה של התלמידים בתחילת כיתה ט' שהיתה נהוגה בימים אלה.

בהוראת הפיסיקה היתה נהוגה עבודה מעשית במועבדה לפיסיקה בכיתות ט' ו-י', וכמובן גם בכיתות ריאליסטיות, והיא היתה מצוידת היטב לפי הסטנדרטים לימים אלה. מר קליין תרם הרבה מאוד לפיתוח נוסף למועבדה זו. הוא היה מוקבל מאוד על תלמידיו ולא מעטים הגיעו לעמדות חשובות במדינה, ולפרופסורות בפיסיקה בארץ ובחו"ל. נכתבו גם מאמרי הערכה עליו בעיתונות בהזדמנויות של יובל כיתתי.

בשנת 1963 נפרדו דרכינו, כאשר עזבתי את בית-הספר ועברתי לפיקוח על הוראת הפיסיקה במשרד החינוך והתרבות, אבל נמשך הקשר בינינו בכנסים ובימי עיון וכו'. נוסף לזה גרנו באותה שכונה, רמת-חן, וביקרנו באותו בית-כנסת, הוא יום-יום ואני הרבה פחות. הוא הצטיין שם כ"בעל-קורא" בתורה בשבתות ובחגים, ובתקיעת-שופר בימים נוראים, ואין עדיין מחליף לו ברמתו. חיבר יחד עם רעייתי את שני בניו ואת בתו ברוח עבודה ומסורת, והם המשיכו בדרכו והגיעו כולם להשגים טובים.

היה לו כוח-עבודה נדיר. עבד לעיתים בו-זמנית במשרות אחדות, היה מבוקש, כי שמו הלך לפניו. המשיך בעבודה עד יום פטירתו, אך על פי שיצא מזמן לגימלאות. אזכיר רק מקומות-עבודה אחדים: אוניברסיטת בר-אילן בהדרכה בהשתלמות מורי הפיסיקה, בית-הספר העירוני ע"ש בליך, בית-הספר התיכון העירוני הדתי ברמת-גן, הישיבה התיכונית בנחלים (בה לימד גם אחד מבניו) ובאלקנה בשומרון בו גרה בתו. הוא התחיל דרכו כמורה עוד בחו"ל (הונגריה), עלה בשנת 1940, והתחיל כבר זמן קצר אחרי עלייתו לולמד בבית-הספר התיכון הדתי "מוריה" בתל-אביב. הקדיש איפוא מחצית נואה שנים של חיים מלאים להוראת הפיסיקה.

יהיה זכרו ברוך

יוסף דוד

יהודה קליין ז"ל הפליא את כל מי שהכירו בכושר עבודה עצום. תכונה זו לא באה לו משמים בלבד, היא היתה גם פרי חינוך עצמי מתמיד ומאמץ עקבי: בעל משמעת פנימית וכוח רצון בלתי רגילים היה עד יומו האחרון נמש.

הופעתו הנמרצת ודיבורו הברור והמשכנע הקרינו גם על שיעוריו את קווי אופיו ודרכו את תלמידיו, שעבדו כמרץ והשיגו השגים נאים בלימודיהם. לא פעם שמעתי מתלמידיו שנים רבות אחרי עוזבם את בית הספר ובעומדם תוך חיי עבודה, דברי שבח ותודה על מורם המלהיב והרציני יהודה קליין.

בעקבות עבודתי שמעתי רבים משיעוריו. טגנון ההוראה הסמכותי שלו היה שונה למדי מהמקובל היום בינינו, שהננו חניכי הרפורמות השונות של עשרות השנים האחרונות. אך על פי כן הליכו תלמידיו אחריו ברצון, כי אישיותו ריתקה אותם אל מהלך מחשבתו ואל מסלול העבודה. התותם האישי שהטביע כמעט על כל שיעור לא פגם באובייקטיביות של המחשבה הנודעית אלא דווקא חיזק אותה.

עם היותי נוטה אישית לשיטות הוראה השונות מדרכו של יהודה ז"ל - ואולי דווקא משום כך - שמעתי עם הסטודנטים, שהדרכתי במתודיקה של הוראת הפסיקה, מדי שנה בשנה אחד משיעוריו. מטרותיו היו שתיים: ראשית, טוב לכל מי שרגיל בשיטת הוראה מסויימת שתהיה עיניו פקוחה גם לשיטות אחרות על מנת למצא את הטוב גם בהן. ואולם מטרתי העיקרית היתה זאת: מתוך עמלנו על שיטת הוראה יעילה עלולים אנו לשכוח כי השיטה היא רק גורם אחד להצלחה. גורם מכריע לא פחות הוא אישיותו של המורה. בשיעוריו של יהודה קליין ז"ל ראו הסטודנטים - המורים לעתיד - מורה שסוד הצלחתו היה באישיותו.

א.מ. פויכטונגר

ציבור מורי הפסיקה בישראל
וחברי המחלקה להוראת המדעים
אבלים על מותו
של
יהודה קליין ז"ל
ומשתתפים בצער המשפחה